

Cauza C-140/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

25 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

18 ianuarie 2022

Reclamanți:

SM

KM

Pârâtă:

mBank S.A.

Obiectul procedurii principale

Clauze contractuale abuzive – Nulitatea contractului – Obligația consumatorului de a depune o declarație – Prescripția acțiunilor în restituire – Cerere de plată a unei sume de bani cu titlu de rambursare a unei prestații abuzive în legătură cu nulitatea unui contract de credit ipotecar

Obiectul și temeiul juridic al întrebării preliminare

Interpretarea legislației Uniunii Europene, în special a articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului, precum și a principiilor efectivității și echivalenței; articolul 267 TFUE.

Întrebarea preliminară

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive din contractele încheiate cu consumatorii, precum și principiile efectivității și echivalenței trebuie interpretate în sensul că se opun unei interpretări judiciare a legislației naționale potrivit căreia, în cazul în care o clauză abuzivă este inclusă într-un contract, iar contractul nu poate fi executat fără această clauză:

1. contractul devine în mod definitiv nevalid (nul) cu efect retroactiv din momentul încheierii sale numai după ce consumatorul a declarat că nu este de acord cu menținerea clauzei abuzive, că este conștient de consecințele nulității contractului și că acceptă această nulitate;
2. termenul de prescripție a acțiunii unui comerciant privind rambursarea sumelor plătite în temeiul contractului începe numai de la data la care consumatorul face declarația menționată la punctul 1, chiar dacă consumatorul a solicitat anterior comerciantului să efectueze plata, iar comerciantul ar fi putut să se aștepte ca contractul pe care l-a redactat conține clauze abuzive;
3. consumatorul poate pretinde dobânzi de întârziere la rata legală numai de la data la care depune declarația menționată la punctul 1, chiar dacă a solicitat anterior comerciantului să efectueze plata,
4. dreptul consumatorului la restituirea plăților de care a beneficiat în temeiul unui contract nevalid de credit (rate de credit, taxe, comisioane și prime de asigurare) trebuie să fie diminuată cu echivalentul dobânzii de capital la care ar fi avut dreptul banca în cazul în care contractul de credit ar fi fost valabil, în timp ce banca poate solicita restituirea integrală a plăților de care a beneficiat în temeiul aceluiași contract nevalid de credit (capitalul)?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO 2016, C 202): articolul 169 alineatul (1).

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (JO 2016, C 202, p. 391): articolul 38.

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273, denumită în continuare „Directiva 93/13”): considerentul al patrulea, considerentul al douăzeci și unulea, considerentul al douăzeci și patru, articolul 3 alineatul (1), articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1)

Dispozițiile de drept național invocate

Dispoziții poloneze.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Constituția Republicii Polonia din 2 aprilie 1997)

„Autoritățile publice protejează consumatorii, utilizatorii și chiriașii împotriva activităților care le amenință sănătatea, viața privată și securitatea, precum și împotriva practicilor comerciale neloiale. Domeniul de aplicare al acestei protecții este definit prin lege” (articolul 76).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Legea din 23 aprilie 1964 - Codul civil), Dz. U. (Monitorul Oficial) nr. 16, poziția 93, cu modificările ulterioare, denumit în continuare „Codul civil”.

O persoană nu poate face uz de dreptul său într-un mod care ar fi contrar scopului social și economic al acestui drept sau regulilor de conviețuire socială. O asemenea acțiune sau o omisiune a titularului dreptului respectiv nu este considerată ca fiind o exercitare a dreptului și nu beneficiază de protecție (articolul 5).

Consumatorul este definit ca fiind o persoană fizică care încheie cu un comerciant un act juridic care nu are legătură directă cu activitatea sa economică sau profesională sau profesională (articolul 22¹).

Comerciantul este o persoană fizică, o persoană juridică sau o unitate organizațională, așa cum este menționată la articolul 33¹ alineatul 1, care desfășoară în nume propriu o activitate comercială sau profesională (articolul 43¹).

Un act juridic contrar legii sau prin care se urmărește eludarea legii este nul, cu excepția cazului în care o dispoziție relevantă prevede altfel, în special în cazul în care aceasta prevede că dispozițiile nevalide ale actului juridic sunt înlocuite de dispozițiile relevante ale legii (articolul 58 alineatul 1).

Un act juridic contrar regulilor de conviețuire socială este nul (articolul 58 alineatul 2).

În cazul în care numai o parte a actului juridic este lovită de nulitate, celelalte părți ale actului rămân în vigoare, cu excepția cazului în care reiese din împrejurări că actul nu ar fi fost executat în lipsa dispozițiilor lovite de nulitate (articolul 58 alineatul 3).

Sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege, voința unei persoane care execută un act juridic poate fi exprimată prin orice comportament al persoanei respective care dezvăluie în suficientă măsură voința sa, inclusiv într-o formă electronică (declarație de voință) (articolul 60).

O declarație de voință care urmează să fie prezentată unei alte persoane se consideră depusă în momentul în care declarația a ajuns la aceasta în așa fel încât aceasta să poată lua cunoștință de conținutul acesteia. Revocarea unei astfel de declarații produce efecte în cazul în care a avut loc simultan cu declarația respectivă sau înainte de aceasta (articolul 61 alineatul 1).

În cazul în care este necesar consimțământul unei terțe părți pentru a efectua o operațiune juridică, partea respectivă își poate da consimțământul înainte sau după ce declarația este făcută de către persoanele care efectuează operațiunea. Consimțământul exprimat după depunerea declarației are efect retroactiv de la data acesteia (articolul 63 alineatul 1).

O declarație de voință trebuie interpretată în conformitate cu circumstanțele în care a fost făcută, principiile coexistenței sociale și ale bunelor moravuri (art. 65 alineatul 1).

Sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege, creanțele patrimoniale se prescriu (art. 117 alineatul 1).

După expirarea termenului de prescripție, cel împotriva căruia poate fi exercitată o acțiune poate evita îndeplinirea obligațiilor legate de aceasta, cu excepția cazului în care renunță la dreptul de a invoca prescripția. Cu toate acestea, renunțarea la dreptul de a invoca prescripția înainte de expirarea termenului este nulă (articolul 117 alineatul 2).

În cazuri excepționale, instanța poate, după ce a luat în considerare interesele părților, să nu țină seama de expirarea termenului de prescripție pentru o acțiune împotriva unui consumator, dacă aceasta este justificată de motive de echitate (articolul 117¹ alineatul 1).

În exercitarea competenței menționate la alineatul 1, instanța ar trebui să ia în considerare în special: 1) durata termenului de prescripție; 2) durata intervalului dintre expirarea termenului de prescripție și revendicarea creanței; 3) natura circumstanțelor care au cauzat neexercitarea creanței de către reclamant, inclusiv efectul comportamentului debitorului asupra întârzierii reclamantului în valorificarea creanței sale [articolul 117¹ alineatul 2].

Sub rezerva unor dispoziții speciale contrare, termenul de prescripție este de zece ani, iar pentru acțiunile legate de prestații periodice și de desfășurarea de activități economice – de trei ani (articolul 118 în versiunea în vigoare până la 8 iulie 2018).

Sub rezerva unor dispoziții speciale contrare, termenul de prescripție este de șase ani, iar pentru acțiunile legate de prestații periodice și de desfășurarea de activități economice – de trei ani. Cu toate acestea, finalul termenului de prescripție va fi ultima zi a anului calendaristic, în afara situației în care termenul de prescripție este mai scurt de doi ani (articolul 118 în versiunea în vigoare de la 9 iulie 2018).

Termenul de prescripție începe din ziua în care creanța a devenit exigibilă. În cazul în care caracterul executoriu al unei creanțe depinde de o acțiune specifică întreprinsă de persoana îndreptățită, termenul începe să curgă de la data la care creanța ar fi devenit exigibilă dacă persoana îndreptățită ar fi întreprins acțiunea în cel mai scurt timp posibil (articolul 120 alineatul 1).

Părțile la un contract au libertatea să determine raportul juridic dintre ele, atât timp cât conținutul sau scopul acestuia nu contravine caracteristicilor (naturii) raportului, legii sau regulilor de conviețuire socială (articolul 353¹).

Dobânzile la sume de bani sunt datorate doar atunci când ele rezultă dintr-un act juridic sau dintr-o lege, dintr-o hotărâre judecătorească sau dintr-o decizie a unei alte autorități competente (articolul 359 alineatul 1).

Dacă valoarea dobânzilor nu este stabilită într-un alt mod, sunt datorate dobânzi legale într-un quantum egal cu valoarea ratei de referință stabilite de Banca Națională a Poloniei majorate cu 3,5 puncte procentuale (articolul 359 alineatul 2).

Clauzele unui contract încheiat cu un consumator care nu au fost negociate în mod individual nu sunt obligatorii pentru consumator atunci când definesc drepturile și obligațiile acestuia într-un mod care contravine bunelor moravuri, cu încălcarea gravă a intereselor sale (clauze ilicite). Această dispoziție nu se aplică clauzelor care se referă la principalele prestații ale părților, în special la preț sau la remunerație, atunci când sunt formulate fără echivoc (articolul 385¹ alineatul 1).

În cazul în care o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator în temeiul alineatului 1, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți (articolul 385¹ alineatul 2).

Se consideră că nu au fost negociate în mod individual acele clauze contractuale asupra cărora consumatorul nu a avut o influență efectivă. Prezenta dispoziție se aplică în special în cazul clauzelor contractuale preluate din modelul de contract propuse consumatorului de cealaltă parte din contract (articolul 385¹ alineatul 3).

Sarcina probei faptului că o clauză a fost negociată în mod individual revine celui care o invocă (articolul 385¹ alineatul 4).

Conformitatea unei clauze a unui contract cu bunele moravuri se evaluează la momentul încheierii contractului, luându-se în considerare conținutul acestuia, circumstanțele în care a fost încheiat, precum și celelalte contracte care au legătură cu contractul ale cărui clauze fac obiectul evaluării (articolul 385²).

Orice persoană care obține un avantaj patrimonial fără temei juridic în detrimentul unui terț este obligată să îl restituie în natură, iar dacă acest lucru nu este posibil, să restituie contravaloarea acestuia (articolul 405).

Dispozițiile articolelor precedente se aplică în special plăților nedatorate (articolul 410 alineatul 1).

O plată este nedatorată dacă persoana care a executat-o nu avea nicio obligație sau nu era obligată față de persoana pentru care a executat-o, dacă temeiul efectuării plății a dispărut ori obiectivul urmărit de plată nu a fost atins sau dacă actul juridic care obliga la executarea plății era nul și nu a devenit valid după executarea acesteia (articolul 410 alineatul 2).

În cazul în care termenul de executare nu este nici stabilit și nici nu rezultă din natura obligației, executarea se efectuează de îndată ce debitorului i s-a cerut să o execute (articolul 455).

În cazul în care debitorul întârzie executarea unei obligații pecuniare, creditorul poate pretinde dobânzile pentru perioada de întârziere, chiar dacă nu a suferit pagube, iar întârzierea este cauzată de circumstanțe care nu sunt imputabile debitorului (articolul 481 alineatul 1).

Legea din 29 august 1997 privind activitatea bancară (Monitorul Oficial nr. 140, poziția 939, cu modificările ulterioare)

Prin contractul de credit, banca se angajează să pună la dispoziția împrumutatului, pentru perioada specificată în contract, o sumă de bani destinată unui anumit scop, iar împrumutatul se angajează să o utilizeze în condițiile specificate în contract și să ramburseze quantumul creditului utilizat, cu dobânzi, la termenele de rambursare stabilite și să achite comisionul pentru creditul acordat [articolul 69 alineatul (1)]

Contractul de credit trebuie să fie încheiat în scris și trebuie să precizeze, în special: 1) părțile la contract, 2) valoarea și moneda creditului, 3) scopul pentru care a fost acordat creditul, 4) condițiile și termenele rambursării creditului, 5) valoarea ratei dobânzii la credit și condițiile de modificare a acesteia, 6) metoda de garantare a rambursării creditului, 7) domeniul de aplicare al competențelor băncii legate de controlul utilizării și rambursării creditului, 8) termenele și modul de punere a sumei de bani la dispoziția debitorului, 9) valoarea comisionului, în cazul în care contractul îl prevede, 10) condițiile de efectuare a modificărilor și rezilierea contractului [articolul 69 alineatul (2) în forma în vigoare la data încheierii contractului de credit].

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La data de 18 februarie 2009, părțile au încheiat un contract de credit ipotecar indexat la cursul de schimb în raport cu CHF. Quantumul creditului exprimat în moneda de valorificare la 22 ianuarie 2009 la cursul de cumpărare a valutei din tabelul de schimb valutar al băncii nu avea caracter obligatoriu pentru bancă. Valoarea creditului exprimată în monedă străină la data plății creditului putea fi diferită de cea declarată (clauza 1 alineatul 3A). Creditul purta dobândă la o rată

variabilă (clauza 10 alineatul 1), reprezentând rata de referință LIBOR 3M și o marjă bancară fixă de 3,60%. Ratele de capital și de dobândă trebuiau rambursate în PLN, după ce fuseseră convertite la cursul de vânzare CHF cotelat în tabelul de rate de schimb al băncii, în vigoare la data rambursării (clauza 10 alineatul 5). Rambursarea anticipată a întregului credit sau a unei rate de capital și dobândă, precum și rambursarea unei sume mai mari decât valoarea ratei implicau convertirea sumei de rambursat la cursul de vânzare CHF din tabelul de curs de schimb al băncii, aplicabil la data și ora rambursării (clauza 12 alineatul 4). Toate fondurile au fost plătite de bancă în PLN, nicio parte a fondurilor nu a fost plătită de către bancă în CHF. De asemenea, reclamantul a plătit toate ratele creditului în PLN. Cu toate acestea, dacă s-ar presupune că părțile nu au fost obligate în temeiul clauzei 1 alineatul 3A, clauzei 10 alineatul 5 și clauzei 12 alineatul 4 din contractul de credit, în timp ce celelalte prevederi ale contractului erau obligatorii, suma ratelor ar fi fost cu 52 268,06 PLN mai mică în perioada 18 august 2009-18 martie 2019.

- 2 La 4 iulie 2019, reclamantul a depus o plângere în cadrul băncii pârâte, solicitând în termen de 30 de zile restituirea ratelor de credit încasate necuvenit din cauza nulității contractului de credit, în sumă de 242 238,61 PLN, iar în lipsa unor motive de declarare a nulității acestui contract - restituirea sumei de 52 298,92 PLN cu titlu de rambursare a părții plătite în plus din ratele de capital și dobânzi încasate de bancă în perioada 20 iulie 2009 - 18 martie 2019. Prin scrisoarea din data de 16 iulie 2019, banca a răspuns la reclamație, indicând faptul că respectivul contract de credit este legal, valabil și nu conține prevederi contractuale abuzive.
- 3 La data de 31 iulie 2019, reclamantul a depus, în cadrul Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie (Tribunalului Districtual din Varșovia - Centru), o cerere de conciliere, prin care se solicita băncii pârâte să plătească suma de 242 238,61 PLN cu titlu de prestații încasate în mod necuvenit în temeiul unui contract de credit nevalid, sau, alternativ, suma de 52 281,02 PLN cu titlu de rambursare a ratelor (capital și dobândă) încasate în exces de bancă. Ca răspuns la această solicitare, banca a indicat că nu vede nicio posibilitate de a ajunge la un acord. În urma unei ședințe publice din 13 decembrie 2019, instanța a constatat că nu s-a ajuns la nicio înțelegere și a dispus ca dosarul de conciliere să fie închis.

În cererea de chemare în judecată depusă la 27 aprilie 2020, reclamantul a solicitat ca pârâtul să plătească în favoarea lor suma totală de 52 270 PLN, majorată cu dobânzi de întârziere la rata legală începând de la 17 iulie 2019 până la data plății, cu titlu de rate de capital și dobânzi încasate în mod necuvenit de către pârâtă de la reclamant în exces față de ceea ce ar fi trebuit să plătească în perioada 18 august 2009-18 martie 2019. Cu titlu principal, reclamantul solicită pârâtei restituirea sumei plătite în exces, și anume diferența dintre valoarea ratelor efectiv încasate de la aceștia și valoarea ratelor datorate, presupunând că părțile nu erau legate prin clauzele contractuale abuzive menționate mai sus.

- 4 Cu titlu subsidiar, pentru cazul în care instanța [națională] ar constata că contractul de credit nu poate fi executat fără clauzele contractuale abuzive

indicate, reclamantii au solicitat ca contractul de credit din 18 februarie 2009 să fie declarat nul și ca suma de 52 270 PLN, împreună cu dobânzile legale calculate pentru perioada începând cu data de 17 iulie 2019 și până la data plății, să fie plătită în favoarea lor de pârâtă în temeiul fondurilor încasate în mod necuvenit de pârâtă de la reclamantii în perioada 18 august 2009 - 19 decembrie 2011 ca urmare a nevalidității contractului de credit. În declarația scrisă de la 10 august 2020, reclamantii au indicat că sunt de acord să declare contractul de credit nul în întregime, că consideră că nulitatea contractului de credit este în favoarea lor și că acceptă consecințele nulității contractului, inclusiv consecințele financiare. Reclamantii au declarat că au înțeles că, în urma declarării nulității integrale a contractului, ambele părți vor fi obligate să se despăgubească reciproc pentru prestațiile furnizate ca urmare a executării contractului și au fost de acord cu acest lucru. Totodată, reclamantii au declarat că sunt conștienți banca, în calitate de pârâtă, poate formula pretenții împotriva lor pentru utilizarea necontractuală a capitalului. Banca, în calitate de pârâtă, a solicitat respingerea în totalitate a acțiunii.

În cadrul ședinței din 27 octombrie 2020, instanța i-a informat pe reclamantii cu privire la efectele nulității contractului de credit, ei declarând apoi că înțeleg consecințele nulității contractului și că acceptă nulitatea contractului.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

Reclamantii și-au motivat cererea arătând că contractul de credit ipotecar indexat în CHF, încheiat de părți la data de 18 februarie 2009, conținea clauze abuzive - așa-numitele clauze de conversie (clauza 1, alineatul 3A, clauza 10 alineatul 5 și clauza 12 alineatul 4), în temeiul cărora banca a perceput reclamantilor rate la o valoare exagerată. Banca, în calitate de pârâtă, a susținut că contractul încheiat între părți este valid și nu conține clauze abuzive.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 5 Potrivit constatărilor instanței de trimitere, reclamantii au încheiat contractul de credit în calitate de consumatori, iar banca pârâtă are calitatea de comerciant. Nici dispozițiile din contractul de credit care stipulează că creditul este indexat în raport cu o monedă străină (clauza 1 alineatul 3), nici cele care autorizează banca să stabilească cursul de schimb pentru această monedă străină (clauza 1 alineatul 3A, clauza 10 alineatul 5 și clauza 12 alineatul 4) nu au fost negociate individual. În același timp, niciuna dintre dispozițiile contractuale de mai sus nu reflectă dispozițiile legislative sau de reglementare aplicabile. În plus, fiecare dintre dispozițiile contractuale de mai sus definește obiectul principal al contractului, dar, în același timp, nu este exprimată într-un limbaj simplu și inteligibil. În sfârșit, instanța de trimitere consideră că clauza 1 alineatul (3), clauza 1 alineatul (3A), clauza 10 alineatul (5) și clauza 12 alineatul (4) din contractul de credit sunt contrare cerințelor bunei-credințe și determină un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților în temeiul contractului, în detrimentul

consumatorului, astfel încât instanța de trimitere consideră că toate aceste clauze sunt abuzive. În consecință, clauzele contractuale de mai sus nu sunt obligatorii pentru consumatori, dar, în același timp, nu este posibil ca restul contractului de credit să continue să fie în vigoare pentru părți după excluderea clauzelor abuzive din acesta. Dispozițiile cu un conținut similar sau chiar identic sunt considerate abuzive în jurisprudența națională. În plus, jurisprudența recentă a instanțelor naționale admite, de asemenea, că un contract de credit legat de o monedă străină nu poate rămâne valabil după excluderea unor clauze contractuale precum cele menționate mai sus, ceea ce este, de altfel, în concordanță cu jurisprudența Curții de Justiție (denumită mai departe „CJUE” sau „Curtea”),¹ iar instanța de trimitere este de acord cu această apreciere.

- 6 În jurisprudența sa de până acum, CJUE subliniază că, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, clauzele contractuale abuzive nu sunt obligatorii pentru consumatori. Această dispoziție este imperativă.² În acest sens, instanțele naționale au obligația de a constata din oficiu că contractul conține o clauză abuzivă.³ În special, instanța este obligată să informeze părțile în litigiu cu privire la faptul că contractul conține o clauză abuzivă⁴ și să indice în mod obiectiv și exhaustiv consecințele juridice pe care le poate atrage eliminarea clauzei abuzive, inclusiv, în special, nulitatea întregului contract și cererile de

¹ A se vedea Hotărârea Curții din 14 martie 2019, C-118/17, Dunai, punctul 52, și Hotărârea Curții din 3 octombrie 2019, C-260/18, Dziubak, punctul 44.

² A se vedea Hotărârea Curții din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, punctul 36, Hotărârea Curții din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, punctul 25, Hotărârea Curții din 9 noiembrie 2010, VB Pénzugyi Lizings, C-371/08, punctul 47, precum și Ordonanța Curții din 16 noiembrie 2010, Pohotovost', C-761/10, punctul 38. A se vedea Hotărârea Curții din 15 martie 2012, Pereničová și Perenič, C-453/10, punctul 28, Hotărârea Curții din 26 aprilie 2012, Invitel, C-472/10, punctul 34, Hotărârea Curții din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, punctul 41, Hotărârea Curții din 17 mai 2018, Karel de Grote - Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, punctele 27 și 34, Hotărârea Curții din 19 septembrie 2018, Bankia, C-109/17, punctele 37 și 38, precum și Hotărârea Curții din 11 martie 2020, Lintner, C-511/17, punctul 24.

³ A se vedea Hotărârea Curții din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, C-240/98 - C-244/98, punctele 26 și 29, Hotărârea Curții din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, punctele 27-30 și 38-39, Hotărârea Curții din 28 iulie 2016, Tomášová, C-168/15, punctele 28-32, și Ordonanța Curții din 26 octombrie 2016, Fernández Oliva și alții, C-568/14 - C-570/14, punctul 24. A se vedea Hotărârea Curții din 26 ianuarie 2017, Banco Primus, C-421/14, punctul 43, Hotărârea Curții din 17 mai 2018, Karel de Grote - Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, punctele 29 și 37, Hotărârea Curții din 13 septembrie 2018, ProfiCredit Polska, C-76/17, punctul 42, Hotărârea Curții din 3 aprilie 2019, Aqua Med, C-266/18, punctele 27 și 52, precum și Ordonanța Curții din 28 noiembrie 2018, PKO Bank Polski, C-632/17, punctul 36.

⁴ A se vedea Hotărârea Curții din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, punctele 29-36, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, C-488/11, Asbeek Brusse și de Man Garabito, punctele 52-53, Hotărârea Curții din 7 noiembrie 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 și C-483/18, punctul 70, Hotărârea Curții din 11 martie 2020, Lintner, C-511/17, punctul 42, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctul 93.

restituire rezultate.⁵ În plus, eficacitatea deplină a protecției prevăzute de directivă impune ca instanța națională care a constatat din oficiu nulitatea unei clauze contractuale să poată să stabilească toate consecințele acestei constatări, fără a aștepta ca consumatorul, care a fost informat cu privire la drepturile sale, să prezinte o declarație prin care să solicite anularea clauzei respective.⁶

- 7 Consumatorul, după ce a fost informat că un contract conține o clauză abuzivă, poate accepta în mod voluntar și în cunoștință de cauză clauza respectivă și, prin urmare, poate obține restabilirea acesteia.⁷ Pe de altă parte, în lipsa unui astfel de consimțământ din partea consumatorului, o clauză declarată abuzivă trebuie, de regulă, să fie considerată ca și cum nu a existat niciodată și, prin urmare, nu poate produce efecte față de consumator, cu consecința restabilirii situației de drept și de fapt în care s-ar fi aflat consumatorul în absența acestei clauze.⁸
- 8 Acest lucru implică un efect de restituire corespunzător asupra sumelor plătite în temeiul clauzei abuzive⁹.
- 9 Cu toate acestea, acest efect de restituire, care constă într-o obligație de rambursare a sumelor plătite în mod necuvenit în temeiul unei clauze abuzive, nu poate fi limitat în timp doar la sumele plătite după decizia de declarare a clauzei abuzive, întrucât o astfel de protecție este incompletă și insuficientă și nu constituie niciun mijloc adecvat, niciun mijloc eficient de a pune capăt utilizării unor astfel de clauze.¹⁰ O clauză abuzivă este obligatorie în întregul ei, nu doar în

⁵ A se vedea Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctele 96-99.

⁶ A se vedea Hotărârea Curții din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, punctele 28 și 36, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Jörös, C-397/11, punctele 42 și 48, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, punctul 50, Hotărârea Curții din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, punctul 49, Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctul 59.

⁷ A se vedea Hotărârea Curții din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, punctul 33, din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctul 63, din 21 februarie 2013, C-472/11, Banif Plus Bank, punctul 27.

⁸ A se vedea Ordonanța Curții din 16 noiembrie 2010, Pohotovosts', C-76/10, punctul 62, Hotărârea Curții din 15 martie 2012, Pereničová și Perenič, C-453/10, punctul 30, Hotărârea Curții din 26 aprilie 2012, Invitel, C-472/10, punctul 42, Hotărârea Curții din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, punctul 27, și Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Jörös, C-397/11, punctele 51 și 53, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, punctul 49, precum și Ordonanța Curții din 3 aprilie 2014, Sebestyén, C-342/13, punctul 35.

⁹ A se vedea Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctele 62, 63 și 66, Hotărârea Curții din 9 iulie 2021, C-698/18 și C-699/18 Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale, punctul 54, Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, punctul 53, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctul 51.

¹⁰ A se vedea Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctele 73 și 75.

partea în care este abuzivă.¹¹ De asemenea, ca regulă generală, nu este posibil ca o instanță să modifice conținutul unei clauze abuzive¹² sau să interpreteze această clauză în vederea atenuării caracterului său abuziv.¹³ În schimb, o instanță poate înlocui o clauză abuzivă cu o dispoziție de drept național de natură dispozitivă, dar numai în cazul în care eliminarea clauzei abuzive conduce la nulitatea întregului contract, ceea ce expune consumatorul la consecințe deosebit de dăunătoare.¹⁴ Evaluarea existenței unui astfel de caz trebuie să se facă la data apariției litigiului,¹⁵ iar poziția consumatorului în această privință este obligatorie pentru instanță.¹⁶ Cu toate acestea, contractul în sine ar trebui, în principiu, să continue să se aplice, fără nicio altă modificare decât cea rezultată din eliminarea clauzelor abuzive ale contractului, în cazul în care, în conformitate cu normele de drept intern, o astfel de menținere a valabilității este posibilă din punct de vedere juridic în temeiul normelor de drept intern, care trebuie examinate pe baza unei abordări obiective.¹⁷

- 10 Cu toate acestea, în cazul în care, în conformitate cu dispozițiile relevante ale legislației naționale, nu este posibil, în lumina unor criterii obiective, să se mențină un contract fără clauze abuzive, acesta poate fi considerat nul și

¹¹ A se vedea Hotărârea Curții din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, punctul 64, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, C-19/20, Bank BPH, punctele 70 și 80.

¹² A se vedea Hotărârea Curții din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctele 69-73, Hotărârea Curții din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, punctul 41, Hotărârea Curții din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, punctele 53 și 54, Hotărârea Curții din 7 noiembrie 2021, C-349/18 - C-351/18, Kanyebe, punctul 67, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctele 67 și 68.

¹³ A se vedea Hotărârea Curții din 18 noiembrie 2021, A.S.A., C-212/20, punctul 79.

¹⁴ A se vedea Hotărârea Curții din 30 aprilie 2014, Kásler și Káslerné Rábai, C-26/13, punctele 80-85, Hotărârea Curții din 21 ianuarie 2015, Unicaia Banco și CaixaBank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 și C-487/13, punctul 33, Hotărârea Curții din 7 august 2018, Banco Santander și Escobedo Cortés, C-96/16 și C-94/17, punctul 74, Hotărârea Curții din 20 septembrie 2018, C-51/17, OTP Bank și OTP Factoring, punctele 60 și 61, Hotărârea Curții din 14 martie 2019, Dunai, C-118/17, punctul 54, și Hotărârea Curții din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, punctele 56-59 și 64.

¹⁵ A se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, punctele 50 și 56.

¹⁶ A se vedea Hotărârea Curții din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, punctele 67 și 68.

¹⁷ A se vedea Hotărârea Curții din 10 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctul 65, Hotărârea Curții din 10 septembrie 2014, Kušionova, C-34/13, punctul 50, Hotărârea Curții din 21 ianuarie 2015, Unicaia Banco și CaixaBank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 și C-487/13, punctul 28, Hotărârea Curții din 21 aprilie 2016, Radlinger și Radlingerova, C-377/14, punctul 97, și Hotărârea Curții din 7 august 2018, Banco Santander și Escobedo Cortés, C-96/16 și C-94/17, punctul 73.

neavenit.¹⁸ În schimb, efectele constatării de către o instanță a existenței unei clauze abuzive într-un contract încheiat între un comerciant și un consumator depind exclusiv de dreptul național, cu condiția ca protecția garantată consumatorilor, prin dispozițiile Directivei 93/13, să fie asigurată.¹⁹

- 11 În mod simultan, normele procedurale de drept intern ar trebui să respecte principiile efectivității și proporționalității²⁰.
- 12 **În ceea ce privește punctul 1 al întrebării preliminare**, instanțele poloneze au considerat până în prezent că din articolul 385¹ alineatul (1) din Codul civil rezultă că clauzele de conversie care constituie clauze contractuale ilicite sunt lipsite de efecte, altfel spus nu sunt obligatorii pentru consumator din momentul încheierii contractului (*ex tunc*), și că, întrucât aceste dispoziții definesc obiectul principal al contractului, în lipsa lor, contractul însuși nu poate fi valid și, prin urmare, întregul contract de credit este nul de la bun început (*ex tunc*).²¹ Acest lucru implică faptul că părțile la contract au dreptul la pretenții reciproce de rambursare a echivalentului tuturor prestațiilor nedatorate efectuate în cadrul executării contractului în temeiul articolului 405 din Codul civil coroborat cu articolul 410 alineatul (1) din Codul civil. Prin însăși natura sa, o acțiune în rambursarea unei prestații nedatorate are caracter permanent²², astfel încât ar trebui să fie îndeplinită de partea care s-a îmbogățit după ce i s-a solicitat plata de partea care a sărăcit (articolul 455 din Codul civil).
- 13 Cu toate acestea, interpretarea prevederilor naționale prezentată în secțiunea anterioară a fost modificată după ce Sąd Najwyższy [Curtea Supremă (denumită în continuare „CS” sau „Curtea Supremă”)] a emis o rezoluție la 7 mai 2021 (III CZP 7/21). Este necesar să se discute această rezoluție pentru a se verifica dacă interpretarea acesteia rămâne în conformitate cu Directiva 93/13. Curtea Supremă

¹⁸ A se vedea Hotărârea Curții din 15 martie 2012, Pereničová și Perenič, C-453/10, punctele 35 și 36, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Jörös, C-397/11, punctul 47, Hotărârea Curții din 14 martie 2019, Dunai, C-118/17, punctul 56, Hotărârea Curții din 3 octombrie 2019, Dziubak, C-260/18, punctele 41-45 și 47, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctele 85 și 89.

¹⁹ A se vedea Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctele 88 și 90.

²⁰ A se vedea Hotărârea Curții din 26 octombrie 2000, Mostaza Claro, C-168/05, punctul 24, Ordonanța Curții din 16 noiembrie 2010, Pohotovost', C-76/10, punctul 47, Hotărârea Curții din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, punctul 46, Hotărârea Curții din 21 februarie 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, punctul 26, Hotărârea Curții din 14 martie 2013, Aziz, C-415/11, punctul 50, Hotărârea Curții din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, punctul 51, Hotărârea Curții din 29 octombrie 2015, BBVA, C-8/14, punctul 24, Hotărârea Curții din 26 iunie 2019, Addiko Bank, C-407/18, punctul 46, și Hotărârea Curții din 16 iulie 2020, Caixabank, C-224/19 și C-259/19, punctul 83.

²¹ A se vedea jurisprudența citată la nota de subsol 2.

²² A se vedea hotărârea Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia, denumită în continuare „Curtea Supremă”) din 22 martie 2001, V CKN 769/00, și hotărârea Curții Supreme din 29 septembrie 2017, V CSK 642/16,

a arătat în rezoluția citată că „afirmația potrivit căreia o clauză abuzivă nu produce efecte de la început (*ab initio*) și de drept (*ipso iure*), pe care instanța este obligată să o ia în considerare din oficiu pe baza constatărilor de fapt făcute în cadrul procesului, corespunde caracteristicilor sancțiunii așa-numitei nulități absolute [...]. Cu toate acestea, simpla trimitere la această sancțiune este exclusă de regula acceptată în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene potrivit căreia un consumator care are cunoștință de caracterul interzis al unei clauze se poate opune neaplicării acesteia prin consimțământul liber la clauză, ceea ce poate fi făcut atât în fața unei instanțe, după ce consumatorul a fost pe deplin informat cu privire la consecințele juridice pe care le poate implica eliminarea clauzei ilicite, cât și în afara instanței, prin consimțământul liber și în cunoștință de cauză la reînnoirea obligației sau la modificarea contractului (a clauzei ilicite). Pe de altă parte, jurisprudența și doctrina internă recunosc, în general, că una dintre caracteristicile așa-numitei nulități absolute este caracterul său definitiv [...]. În plus, faptul că consumatorul are capacitatea de a accepta în mod unilateral și de a remedia o clauză abuzivă nu înseamnă că nulitatea clauzei respective poate fi invocată în egală măsură de oricare dintre părțile la contract și de orice terț interesat, așa cum este caracterizată în mod tradițional nulitatea [...]. Posibilitatea de a remedia o clauză ineficace printr-un consimțământ unilateral ulterior de a fi obligat prin acea clauză, care constituie un substitut al lipsei inițiale de consimțământ real la acea clauză (negocieri individuale), aduce în discuție așa-numita sancțiune a inopozabilității suspendate, care - atunci când se aplică contractului ca atare - constă în faptul că contractul afectat de aceasta (așa-numitul act subminat sau incomplet) nu produce efectele scontate (ca o chestiune de drept, de la bun început, pe care instanța ar trebui să o ia în considerare din oficiu). Sancțiunea inopozabilității suspendate - care privește contractul ca atare - constă în faptul că contractul afectat (așa-numitul act incomplet) nu produce efectele scontate (de drept, de la început, de care instanța trebuie să țină seama din oficiu), în special nu creează o obligație de a furniza prestația convenită, dar, spre deosebire de un contract nul, el poate produce ulterior astfel de efecte retroactiv în cazul unei declarații de voință în sensul remedierii (din partea uneia dintre părți sau a unui terț), iar în cazul unui refuz în acest sens sau al expirării termenului de depunere a acesteia, contractul devine definitiv inopozabil și, prin urmare, nul [...]. Inopozabilitatea suspendată se deosebește de nulitate și prin faptul că declarațiile de voință ale părților își păstrează forța juridică în perioada de suspendare, adică pot produce efecte juridice în viitor, iar cel puțin una dintre părțile care au făcut declarațiile de voință își pierde capacitatea de a decide în mod independent dacă aceste efecte se vor produce, nu își poate revoca în mod liber declarația de voință și rămâne, în acest sens, într-o stare de incertitudine, fiind totodată „legată” de aceasta. [...].”

- 14 Astfel, există două argumente principale împotriva presupunerii că clauzele contractuale abuzive sunt lovite de nulitate absolută, justificând în același timp concluzia că acestora li se aplică sancțiunea așa-numitei inopozabilități suspendate. Primul argument se bazează pe faptul că nulitatea absolută a unui contract sau a unei clauze contractuale este definitivă, în timp ce o clauză contractuală abuzivă poate fi acceptată de către consumator.

- 15 Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, nimic nu împiedică instanțele naționale, în aplicarea așa-numitei interpretări conforme a dreptului național, să interpreteze dispozițiile privind nulitatea absolută a tranzacțiilor juridice [articolul 58 alineatele (1) și (3) din Codul civil] într-un mod care să țină cont de obiectivele Directivei 93/13 și de jurisprudența CJUE. Prin urmare, instanțele naționale ar putea presupune că o clauză contractuală ilicită este nulă în sensul articolului 58 din Codul civil, cu singura rezervă că consumatorul poate să o anuleze (remedieze) prin depunerea unei declarații de voință care să restabilească valabilitatea clauzei *ex tunc*.
- 16 Al doilea argument prezentat în fața Curții Supreme este acela că, în conformitate cu dreptul polonez, nulitatea absolută a unui contract poate fi invocată de toate părțile contractante, precum și de terți, în timp ce lipsa opozabilității unei clauze contractuale abuzive poate fi invocată doar de consumator, dar nu și de comerciant. Însăși CJUE subliniază efectul potențial al excluderii unei clauze abuzive dintr-un contract de credit, care poate determina nulitatea contractului respectiv și, în consecință, obligația împrumutatului de a rambursa băncii capitalul împrumutat.²³ Astfel, din moment ce CJUE indică în mod explicit posibilitatea băncii de a pretinde rambursarea capitalului împrumutat ca urmare a inopozabilității unei clauze contractuale abuzive, este logic că Curtea acceptă posibilitatea ca banca să invoce lipsa de opozabilitate a acestei condiții și, în consecință, nulitatea contractului de credit.
- 17 Având în vedere cele de mai sus, nu există motive întemeiate pentru a concluziona că dispozițiile contractuale ilicite ar trebui să fie considerate ca fiind supuse sancțiunii inopozabilității suspendate. Mai presus de toate, însă, această sancțiune nu pare să îndeplinească cerințele articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13. În plus, CJUE obligă instanța națională să tragă toate consecințele nerespectării unei clauze contractuale abuzive, fără a aștepta ca consumatorul să facă o declarație corespunzătoare.²⁴ Cu toate acestea, sancțiunea inopozabilității suspendate, astfel cum este prezentată în rezoluția Curții Supreme menționată mai sus, impune de fapt instanțelor naționale să aștepte o astfel de declarație din partea consumatorului, deoarece validitatea clauzei contractuale (și, în consecință, a întregului contract) rămâne suspendată înainte de depunerea acesteia.
- 18 În conformitate cu rezoluția de mai sus, declarația consumatorilor ar trebui să aibă un conținut foarte formalizat (calificat). Cerința de a face o astfel de declarație nu

²³ A se vedea Hotărârea Curții din 30 aprilie 2014, Kásler și Káslerné Rábai, C-26/13, punctul 84, Hotărârea Curții din 20 septembrie 2018, OTP Bank și OTP Factoring, C-51/17, punctul 61, Hotărârea Curții din 26 martie 2019, Abanca Corporacion Bancaria și Bankia, C-70/17 și C-179/17, punctul 58, Hotărârea Curții din 3 iunie 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, punctul 63, și Hotărârea Curții din 25 noiembrie 2020, Banca B, C-269/19, punctul 34.

²⁴ A se vedea Hotărârea Curții din 21 februarie 2013, C-472/11, Banif Plus Bank, punctele 28, 36, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, C-397/11, Jörös, punctele 42, 48, Hotărârea Curții din 30 mai 2013, Asbeek Brusse și de Man Garabito, C-488/11, punctul 50, Hotărârea Curții din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, punctul 49, și Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctul 59.

rezultă din articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, din articolul 385 alineatul 1 din Codul civil sau din alte prevederi legislative naționale sau de drept al Uniunii și nici nu a fost menționată în jurisprudența anterioară rezoluției Curții Supreme din 7 mai 2021. Prin urmare, a impune consumatorilor cauză (care, oricum, deseori nu cunosc conținutul dispozițiilor aplicabile) condiția referitoare la depunerea unei declarații care să reitereze acest conținut și a subordona aprecierea aplicării articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 îndeplinirii acestei condiții pare a fi contrară acestei dispoziții și principiului efectivității și ridică îndoieli în raport cu principiul securității juridice.

- 19 În ceea ce privește **al doilea punct al întrebării preliminare**, consecințele ulterioare ale calificării clauzelor contractuale abuzive ca având efect suspensiv sunt de asemenea contrare dispozițiilor Directivei 93/13. Atât timp cât durează starea de suspendare, creditorul nu poate pretinde prestația convenită în contractul dat. Cu toate acestea, în conformitate cu jurisprudența existentă cu privire la starea de inopozabilitate suspendată, [...] el nu poate nici să ceară rambursarea prestației nedatorate, deoarece decizia cu privire la caracterul obligatoriu sau nu al clauzei și al contractului se află, în principiu, în mâinile consumatorului. Întrucât creditorul nu poate formula o astfel de cerere și, prin urmare, nu poate face ca pretențiile sale de restituire să devină exigibile în temeiul articolului 455 din Codul civil [...], nu se poate admite ideea că termenul de prescripție începe să curgă. Situația se schimbă numai în cazul în care consumatorul confirmă clauza abuzivă, caz în care clauza și contractul intră în vigoare retroactiv, sau refuză să o confirme [...], caz în care contractul este menținut cu o clauză supletivă (dacă sunt îndeplinite condițiile pertinente), sau se produce inopozabilitatea (nevaliditatea) totală și permanentă a contractului. Această ineficacitate permanentă (nulitate) echivalează cu o stare în care „un act juridic care obligă la prestarea unui serviciu nu era valabil și nu a devenit valabil după ce serviciul a fost prestat” în sensul articolului 410 alineatul 2 *in fine* din Codul civil (*condictio sine causa*) și cu „nulitatea actului juridic” în sensul articolului 411 punctul 1 din Codul civil. Poziția consumatorului este mai favorabilă decât cea a comerciantului, deoarece împrumutatul poate în orice moment să pună capăt stării de inopozabilitate suspendată, fie acceptând să fie obligat de clauza abuzivă, fie refuzând să facă acest lucru, însă - conform jurisprudenței CJUE - eficacitatea acestor declarații depinde de aspectul dacă a fost informat în mod corespunzător și în prealabil cu privire la consecințele acestui abuz. În acest sens, se poate pune întrebarea dacă și, eventual, când, formularea unei cereri de restituire - chiar și pe cale extrajudiciară - de către consumator, care presupune ineficacitatea (nulitatea) permanentă a întregului contract, poate fi considerată drept un refuz implicit de confirmare a clauzei și o acceptare a consecințelor anulării contractului, care conduce la ineficacitatea (nulitatea) permanentă a acestuia. Problema este că, atunci când se confruntă cu o astfel de cerere, este posibil ca creditorul să nu știe clar dacă, atunci când a formulat-o, consumatorul a fost informat în mod corespunzător cu privire la consecințele caracterului abuziv al clauzei (de exemplu, cu privire la toate cererile de restituire legate de nevaliditatea totală și permanentă a contractului). Acesta este un aspect important, deoarece determină începutul termenului de prescripție pentru creanțele de restituire ale creditorului și posibilitatea de a le face exigibile (articolul 455 din

Codul civil) și de a le supune compensării (articolul 498 alineatul 1 din Codul civil). [...].²⁵

- 20 Cele mai mari rezerve cu privire la rezoluția discutată a Curții Supreme rezultă tocmai din concluzia potrivit căreia curgerea termenului de prescripție a acțiunii comerciantului pentru restituirea prestației primite de consumator începe doar odată cu depunerea unei declarații de către consumator prin care acesta precizează dacă este de acord cu nulitatea clauzei contractuale ilicite și a întregului contract sau dacă acceptă această clauză contractuală. În primul rând, această poziție pare să încalce principiul echivalenței. Mai exact, în conformitate cu articolul 120 alineatul 1 din Codul civil, regula generală în dreptul civil polonez este că termenul de prescripție pentru o cerere de rambursare a unei prestații necorespunzătoare începe să curgă de la data prestației,²⁶ chiar și în cazul în care prestația a fost efectuată în temeiul unui contract nevalid, chiar dacă persoana care a efectuat prestația nu știa că contractul nu este valid și a efectuat o prestație necorespunzătoare²⁷. Dacă consumatorul nu a depus nicio declarație (și, în același timp, nu i s-a stabilit un termen de depunere a unei astfel de declarații), cererea comerciantului împotriva acestui consumator nu s-ar prescrie niciodată. O altă consecință posibilă este aceea că, înainte de începerea acțiunii civile, consumatorul ar putea face o declarație prin care să declare faptul că nu este de acord cu clauzele contractuale ilicite din contract și că este de acord ca acesta să fie considerat nul. În opinia consumatorului, o astfel de declarație ar fi suficientă și ar declanșa termenul de prescripție pentru creanța băncii, în timp ce banca ar putea pretinde, în cursul unui proces civil ulterior, că declarația consumatorului nu a produs efecte juridice, deoarece „nu este însoțită de o declarație clară a consumatorului care să confirme primirea unor informații cuprinzătoare” despre consecințele nulității contractului de credit. Astfel, pretinsa necunoaștere a consumatorului va fi folosită împotriva consumatorului însuși, iar o astfel de tactică procedurală machiavelică a comerciantului se va baza pe dispozițiile de drept intern interpretate în conformitate cu rezoluția Curții Supreme din 7 mai 2021.
- 21 În plus, o consecință a acestei poziții a Curții Supreme este că termenul de prescripție pentru o cerere a unui comerciant începe întotdeauna să curgă mai târziu decât termenul de prescripție pentru o cerere a unui consumator.
- 22 În plus, în această situație, comerciantul se află într-o poziție juridică mai favorabilă nu numai față de consumatorul cu care a încheiat un contract care

²⁵ A se vedea rezoluția a șapte judecători ai Curții Supreme din 7 mai 2021, III CZP 6/21.

²⁶ [notă vidă]

²⁷ A se vedea hotărârea Curții Supreme din 8 iulie 2010, II CSK 126/10, hotărârea Curții Supreme din 16 decembrie 2014, III CSK, 36/14, și hotărârea Curții Supreme din 23 iunie 2016, V CNP 55/15.

conține clauze contractuale ilicite, care determină nulitatea contractului. Mai exact, dacă banca a încheiat un contract de credit care s-a dovedit a fi nul în mod absolut - adică nul din cauza neconcordanței sale cu prevederile legale sau cu principiile conviețuirii sociale [articolul 58 alineatele 1 și 2 din Codul civil], și nu din cauza includerii unor dispoziții contractuale ilicite [articolul 3851 alineatul 1 din Codul civil] -, atunci perioada de prescripție a cererii băncii de rambursare a capitalului de la împrumutat ar începe încă din momentul plății respectivului capital, în conformitate cu regula generală menționată anterior, care rezultă din articolul 120 alineatul 1 din Codul civil. Într-un astfel de caz, cererea băncii s-ar prescrie, prin urmare, mult mai devreme decât o cerere identică, dar bazată pe nulitatea contractului ca urmare a includerii în acesta a unor clauze abuzive. Prin urmare, termenul de prescripție pentru solicitarea băncii începe să curgă cel mai târziu în cazul în care contractul este nul din cauza includerii unor clauze contractuale abuzive. Începutul termenului de prescripție pentru solicitarea băncii ar începe mai târziu, în cazul în care contractul nu ar conține clauze abuzive și dacă acesta nu ar fi nul absolut. De asemenea, termenul de prescripție al acțiunii consumatorului în rambursarea prestațiilor nedatorate începe să curgă mai devreme.

- 23 Prin urmare, o bancă care a redactat un contract cu clauze abuzive, fără de care contractul nu poate exista, se află într-o poziție juridică mai favorabilă decât entitățile aflate în fiecare dintre cele trei situații discutate. O astfel de preferință de anvergură pentru bancă pare să fie contrară principiului echivalenței. Există, de asemenea, îndoieli cu privire la faptul dacă plasarea comerciantului într-o astfel de poziție juridică favorabilă nu încalcă și principiul efectivității și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, întrucât comerciantul care încheie contractul abuziv obține astfel o garanție *de facto* că acțiunea sa nu se va prescrie, cu excepția cazului în care consumatorul l-a informat în prealabil în mod expres că are cunoștință de clauzele abuzive din contract și de consecințele juridice care decurg din acestea. În plus, în cazul în care consumatorul nu face nicio astfel de declarație (ceea ce este realist, mai ales având în vedere că adesea consumatorii nu sunt conștienți de drepturile lor), cererea comerciantului de rambursare a prestației sale nu va fi niciodată prescrisă (nici chiar după mulți ani), ceea ce, la rândul său, este o situație complet fără precedent în sistemul de drept civil polonez, al cărui principiu de bază este acela că creanțele patrimoniale se prescriu (articolul 117 din Codul civil).
- 24 În condițiile în care consumatorul solicită plata de la un comerciant pe baza unei afirmații potrivit căreia contractul încheiat între părți este nul pe motiv că acesta conține clauze contractuale ilicite, rezultă în mod logic că consumatorul nu este de acord cu aceste clauze contractuale și este conștient de consecințele nulității contractului. Conținutul unei astfel de declarații este inteligibil (articolul 65 alineatul 1 din Codul civil), iar consumatorul își exprimă în mod suficient voința (articolul 60 alineatul 1 din Codul civil). Prin urmare, comerciantul care primește o astfel de declarație din partea consumatorului (articolul 61 alineatul 1 din Codul civil) ar trebui să înțeleagă că consumatorul este conștient de consecințele

nevalidității contractului și le acceptă. Prin urmare, termenul de prescripție pentru acțiunea comerciantului ar trebui să înceapă să curgă cel târziu din acel moment.

- 25 În plus, cel puțin în unele cazuri, se pot găsi argumente care să justifice o poziție care să meargă și mai departe, și anume că - conform regulii generale - termenul de prescripție pentru creanța unei bănci începe deja să curgă de la momentul executării prestației băncii sau de la o dată puțin mai târzie. Având în vedere că banca dispune de servicii juridice cu un nivel foarte ridicat de expertiză, pare rezonabil să se concluzioneze că, în exercitarea diligenței necesare, aceasta ar fi trebuit să își dea seama mult mai devreme că existau clauze abuzive în contractul pe care îl întocmea. Prin urmare, având în vedere că banca ar fi trebuit să știe de la bun început că contractul conținea clauze contractuale ilicite, ceea ce ar fi condus la restituirea de către părți a prestațiilor lor reciproce, considerații de diligență rezonabilă impuneau ca aceasta să fi luat deja măsuri pentru a-și recupera prestația sau cel puțin să ajungă la un acord cu consumatorul.
- 26 De asemenea, este important de menționat că, încă în cadrul hotărârii din 27 decembrie 2010, Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Tribunalul Regional din Varșovia – Tribunalul pentru Concurență și Protecția Consumatorilor) a statuat că era ilicit ca banca pârâtă să utilizeze în comerțul cu consumatorii o clauză din contractul standard intitulat „Contract de credit ipotecar pentru persoane fizice [...] indexat la rata CHF” și a interzis utilizarea acesteia. Întrucât clauza menționată are aceeași formulare ca și clauza 10 alineatul 5 din contractul de credit încheiat de părți, rezultă că, cel târziu la data înscrierii acestei clauze în registru, banca pârâtă avea cunoștința de caracterul ilicit al acestei clauze.
- 27 Chiar dacă ar fi să se presupună că este de competența consumatorului să decidă dacă un contract devine definitiv lipsit de efecte (nul), este imposibil de acceptat atitudinea unei bănci care este conștientă că contractul său conține prevederi contractuale ilicite și care, cu toate acestea, neagă acest fapt sau chiar îl ascunde consumatorului. Cu toate acestea, acceptarea faptului că termenul de prescripție a acțiunii băncii în rambursarea capitalului creditului trebuie să se calculeze numai din momentul în care consumatorul face o declarație calificată prin care nu numai că acceptă această atitudine din partea comerciantului, ci chiar o incită, întrucât, în acest mod, comerciantul obține garanția că cererea sa nu va fi prescrisă. Acesta este motivul pentru care, în opinia instanței, poziția în cauză este contrară articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 și principiului efectivității.
- 28 În ceea ce privește **al treilea punct al întrebării preliminare**, trebuie subliniat că se admite faptul că dreptul consumatorului de a solicita rambursarea prestației ilicite devine exigibil (articolul 455 din Codul civil) numai după ce acesta a făcut o declarație conștientă și voluntară prin care acceptă faptul că contractul este nul. Întrucât până la momentul depunerii declarației de mai sus există o stare de inopozabilitate suspendată, consumatorul nu poate solicita efectiv restituirea plății nedatorate pe care a efectuat-o și, prin urmare, numai de la această dată banca este

obligată la plata dobânzii legale de întârziere (articolul 481 alineatele 1 și 2 din Codul civil).

- 29 Potrivit instanței de trimitere, limitarea în cauză a dreptului consumatorului de a pretinde dobânzi de întârziere este contrară principiului echivalenței, întrucât, în conformitate cu principiile generale de drept civil, o creanță fără termen fix devine exigibilă după cererea de plată. Astfel, introducerea unei cerințe suplimentare agravează situația acestui consumator și îi limitează drepturile. Această poziție este contrară articolului 6 alineatul (1) și articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 și principiului efectivității. Acest lucru a fost remarcat chiar de CJUE, care a subliniat că „dobânzile de întârziere sunt menite să sancționeze neexecutarea de către debitor a obligației sale de a rambursa creditul la data convenită prin contract, să descurajeze debitorul respectiv să intre în întârziere în executarea obligațiilor sale și, dacă este cazul, să despăgubească creditorul pentru prejudiciul suferit ca urmare a întârzierii plății”²⁸. În schimb, o limitare în timp a dreptului de a pretinde aceste dobânzi trebuie considerată ca fiind echivalentă cu o limitare în timp a dreptului consumatorului de a exercita o acțiune de restituire legată de primirea de către comerciant a unei plăți pe baza unor clauze contractuale abuzive - pe care Curtea a considerat-o inadmisibilă.²⁹ Prin urmare, limitarea dreptului unui consumator de a solicita dobânzi legale pentru întârzieri de plată pare a fi contrară principiului efectivității, cu atât mai mult cu cât aceasta echivalează, de asemenea, cu tolerarea comportamentului unui comerciant care întârzie în mod deliberat soluționarea cererii unui consumator, inclusiv în vederea prelungirii duratei procedurilor judiciare în fața unei instanțe.
- 30 În ceea ce privește **al patrulea punct al întrebării preliminare**, instanța de trimitere atrage de la bun început atenția asupra ordonanței Curții Supreme din 29 iulie 2021 (I CSKP 146/21), potrivit căreia „[în] cazul în care un contract de credit este declarat nul, părțile trebuie să își ramburseze reciproc prestațiile nedatorate, adică ceea ce au primit efectiv. Prin urmare, banca ar trebui să ramburseze împrumutatului sumele încasate cu titlu de rambursare a ratelor de credit în plus față de cele datorate, adică calculate fără aplicarea clauzelor de indexare, împreună cu dobânzile, precum și comisioanele, marjele, asigurările cu contribuții reduse etc., calculate, de asemenea, fără aplicarea acestor clauze. Trebuie subliniat faptul că banca pârâtă a primit, în mod efectiv, rambursarea capitalului cu dobândă la rata LIBOR, astfel încât pare îndoielnic faptul că tranzacția părților ar trebui să includă dobânda la rata WIBOR, pe care ar fi primit-o dacă ar fi fost încheiate contracte valabile de credit în PLN. În acest context, trebuie subliniat că condiția privind existența unui folos necuvenit, precum și a unei îmbogățiri fără justă cauză, nu are ca scop compensarea

²⁸ A se vedea Hotărârea Curții din 7 august 2018, Banco Santander și Escobedo Cortés, C-96/16 și C-94/17, punctul 76 și Hotărârea Curții din 10 iunie 2021, Prima Banka Slovensko, C-192/20, punctul 39.

²⁹ A se vedea Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctele 73 și 75.

prejudiciului suferit de partea care a sărăcit, ci recuperarea valorii care a fost transferată în mod nejustificat în proprietatea altei persoane, astfel încât creanța sa se limitează la restituirea a ceea ce a obținut partea care s-a îmbogățit. De asemenea, este important ca stabilirea consecințelor unei declarații de nulitate a unui contract de credit să nu aibă ca efect privarea consumatorilor de protecția care le este garantată de dispozițiile Directivei 93/13, care este destinată, printre altele, să aibă un efect preventiv, astfel cum se prevede la articolul 7 din aceasta [...]. Cu toate acestea, nu poate fi trecut cu vederea faptul că dobânda la ratele de capital în funcție de rata LIBOR, în cazul în care contractul de credit indexat în franci este declarat nul și, în consecință, plata ratelor fără a lua în considerare indexarea în funcție de moneda străină (ceea ce presupune ipotetic că a fost acordat un beneficiu bazat pe un credit în zloți) presupune o sancțiune severă pentru creditor și, indiferent de aceasta, plasează în mod nejustificat împrumutatul într-o poziție mai avantajoasă decât un împrumutat care utilizează un credit acordat în zloți cu o rată mai mare a dobânzii, aferentă WIBOR”.

- 31 În opinia Curții Supreme, creanța consumatorului ar trebui redusă cu echivalentul dobânzii de capital la care banca ar avea dreptul de la împrumutat dacă, ipotetic, contractul de credit ar fi fost valid. Necesitatea unei astfel de reduceri a răspunderii consumatorului se bazează pe faptul că, în cazul în care toate prestațiile ar fi returnate integral consumatorului, acesta s-ar îmbogăți el însuși fără justă cauză.
- 32 Instanța de trimitere ridică problema privind compatibilitatea poziției de mai sus cu dispozițiile Directivei 93/13. În conformitate cu articolul 405 din Codul civil coroborat cu articolul 410 alineatul 1 din Codul civil, prestația necuvenită va fi rambursată. Aceste dispoziții nu prevăd posibilitatea de a limita o cerere de despăgubire la echivalentul beneficiului potențial rezultat din economisirea cheltuielilor pe care persoana care execută prestația ar fi trebuit să le suporte dacă ar fi încheiat un contract valid. Poziția prezentată de Curtea Supremă pare a fi în contradicție cu principiul echivalenței, întrucât limitează drepturile consumatorilor la rambursarea prestației pe care au plătit-o în mod nedatorat în raport cu alte persoane care au plătit, de asemenea, în mod nedatorat, dar care pot solicita rambursarea integrală a acestei prestații. În plus, un consumator care a beneficiat de un serviciu necorespunzător pe baza unui contract nevalid se află într-o poziție mai slabă față de banca însăși, care poate pretinde de la consumator rambursarea întregului capital împrumutat.
- 33 În opinia instanței de trimitere, această situație este, de asemenea, contrară principiului efectivității. Acest lucru înseamnă că consumatorul este tratat mai puțin favorabil decât comerciantul, ceea ce, pe de o parte, îl poate descuraja pe consumator să își exercite dreptul la despăgubire și, pe de altă parte, îl poate încuraja pe comerciant să utilizeze clauze contractuale ilicite. Trebuie subliniat că, chiar dacă contractul de credit este nul ca urmare a clauzelor contractuale ilicite, în practică, soldul creanțelor între împrumutat și bancă este aproape identic cu cel care ar fi existat în cazul în care acestea ar fi legate printr-un contract de credit valid. Cuantumul prestațiilor reciproce ale părților va fi aproape același ca în cazul

în care împrumutatul ar fi rambursat capitalul creditului plus dobânda. În același timp, acceptarea posibilității de a reduce creanța unui consumator cu echivalentul unei dobânzi de capital fictive ar încălca principiul efectivității în același mod în care se acordă băncilor dreptul de a recupera de la consumatori creanțele pentru utilizarea necontractuală a capitalului (care face obiectul cauzei C-520/21).

- 34 În plus, limitarea evocată a acțiunii unui consumator în restituirea unei prestații efectuate în temeiul unui contract care nu este valabil din cauza includerii în contract a unor clauze contractuale abuzive pare a fi foarte asemănătoare cu limitarea în timp a acțiunii în restituire inițiate de consumator, care a fost declarată inadmisibilă de către CJUE în cadrul Hotărârii din 21 decembrie 2016.³⁰ Singura diferență constă în faptul că consecința ordonanței Curții Supreme din 29 iulie 2021 este că acțiunea în restituire a consumatorului este limitată în ceea ce privește quantumul, în timp ce Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016 se referea la limitarea în timp a acțiunii în restituire a consumatorului. Din acest motiv, în opinia instanței de trimitere, limitarea pretenției consumatorului la rambursarea unei prestații nedatorate pe care a efectuat-o în executarea unui contract nevalid la echivalentul unei dobânzi ipotetice de capital poate fi considerată o încălcare a principiilor efectivității și echivalenței, dar și direct contrară articolului 6 alineatul (1) și articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13.

35 **Relația dintre întrebările preliminare și decizia din prezenta cauză**

- 36 În cadrul acestei proceduri, Tribunalul este obligat să stabilească toate consecințele legate de nulitatea contractului de credit și să informeze părțile la procedură, în special reclamantul. Obligația de a informa consumatorul cu privire la consecințele nulității unui contract care conține clauze abuzive decurge atât din legislația Uniunii,³¹ cât și din cea națională.³² Una dintre consecințele de bază ale nevalidității unui contract de credit este acțiunea băncii în restituirea capitalului și este de o importanță esențială pentru ambele părți la procedură aspectul dacă cererea băncii este prescrisă. În consecință, instanța de trimitere consideră că este necesar să examineze acest aspect în prezenta cauză și să se informeze părțile cu privire la rezultatele acestei examinări. În mod cert, în prezenta cauză, Tribunalul i-a informat pe reclamantul, la 27 octombrie 2020, cu privire la faptul că nulitatea contractului a avut ca rezultat creanța băncii având ca obiect rambursarea capitalului, dar nu a indicat dacă cererea este prescrisă.
- 37 De asemenea, este esențial să se stabilească de la ce dată reclamantul au dreptul la dobânda legală de întârziere din partea băncii pârâte. Conform noii linii de

³⁰ A se vedea Hotărârea Curții din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo și alții, C-154/15, C-307/15 și C-308/15, punctele 73 și 75.

³¹ A se vedea Hotărârea Curții din 29 aprilie 2021, Bank BPH, C-19/20, punctele 96-99.

³² A se vedea rezoluția Curții Supreme din 15 septembrie 2020, III CZP 87/19, rezoluția Curții Supreme din 7 mai 2021, III CZP 6/21 și hotărârea Curții Supreme din 27 iulie 2021, V CSKP 49/21.

jurisprudență (care a apărut după rezoluția Curții Supreme din 7 mai 2021), această dobândă ar fi datorată doar de la data la care consumatorul depune o declarație conștientă și liberă că are cunoștința de efectele nulității contractului și că este de acord cu acestea. Acest aspect are o importanță financiară semnificativă.

- 38 De asemenea, un alt aspect important este dacă creanța reclamanților împotriva pârâtului ar trebui să fie redusă cu echivalentul ratei dobânzii la care banca ar fi avut ipotetic dreptul dacă contractul de credit nu ar fi fost nevalid. Mai precis, reclamanții solicită pârâtului restituirea sumei de 52 270 PLN, reprezentând contravaloarea tuturor ratelor de capital și a dobânzilor plătite în perioada 18 august 2009-19 decembrie 2011 ca urmare a nulității contractului. În cazul în care s-ar accepta că reclamanții pot solicita rambursarea integrală a tuturor ratelor, eventuala cererea de plată alternativă de mai sus ar fi admisă în întregime. În schimb, cererea subsidiară în discuție ar trebui să fie respinsă în parte dacă s-ar accepta că creanța reclamanților ar trebui redusă cu echivalentul dobânzii de capital ipotetice la care banca pârâtă ar fi avut dreptul de la reclamanți în cazul în care contractul ar fi fost valid. Valoarea exactă a ratei ipotetice a dobânzii cu care ar trebui să fie redus dreptul reclamanților ar necesita calcule precise.

39 **Întrebarea preliminară și propunere de soluționare**

- 40 Prin urmare, instanța de trimitere propune Curții de Justiție să răspundă afirmativ la această întrebare, având în vedere argumentele expuse anterior, care pot fi rezumate după cum urmează.
- 41 În primul rând, sancțiunea lipsei de efecte suspendate nu satisface cerința conform căreia clauzele contractuale abuzive (și contractul care le conține) trebuie să fie considerate „a nu fi existat niciodată și a nu fi avut niciun efect față de consumator”. În plus, Directiva 93/13 prevede că o clauză abuzivă nu este obligatorie pentru consumator din momentul încheierii contractului (*ex tunc*), iar instanța națională este obligată să constate din oficiu și fără a aștepta ca consumatorul să se pronunțe în acest sens, în timp ce, în cazul în care un contract (clauză contractuală) suspendat este lipsit de efecte, efectul lipsei de obligativitate pentru consumator intervine numai după ce consumatorul a depus o declarație calificată sau după ce a expirat termenul pentru a depune această declarație. Condiționarea acordării în favoarea consumatorului a protecției prevăzute de Directiva 93/13 de depunerea unei astfel de declarații nu este justificată de conținutul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, nu realizează obiectivul urmărit de articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 și, mai ales, încalcă principiul efectivității.
- 42 În al doilea rând, ipoteza potrivit căreia termenul de prescripție pentru cererea băncii privind restituirea capitalului plătit în executarea unui contract nevalid de credit începe să curgă odată cu depunerea unei declarații a consumatorului prin care acesta declară că nu este de acord cu clauzele contractuale abuzive, că este conștient de consecințele nevalidității contractului și că este de acord cu aceasta,

plasează banca într-o poziție privilegiată atât față de consumator, cât și față de alți comercianți aflați într-o situație juridică similară. Având în vedere că termenul de prescripție pentru acțiunea băncii începe să curgă mai târziu decât în cazul în care contractul ar fi fost lovit de nulitate absolută, acest lucru înseamnă că, din acest punct de vedere, este mai avantajos pentru bancă să încheie, cu un consumator, un contract care conține clauze ilicite. Acest lucru este contrar principiului echivalenței, la fel ca și faptul că cererea băncii se poate prescrie mai târziu decât cea a consumatorului sau chiar poate să nu se prescrie niciodată (în cazul în care consumatorul nu ia cunoștință de faptul că contractul conține clauze abuzive, sau chiar ia cunoștință de acest lucru, dar nu depune o declarație în acest sens sau depune o astfel de declarație, dar conținutul acesteia se dovedește a fi inadecvat). În același timp, o poziție atât de privilegiată pentru o bancă care aplică clauze contractuale abuzive nu atinge obiectivul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13. În sfârșit, adoptarea acestui punct de vedere îl plasează pe consumator într-o permanentă incertitudine cu privire la momentul în care se prescrie acțiunea băncii, întrucât chiar și o declarație a consumatorului în sensul că nu este de acord cu clauzele contractuale abuzive, că este conștient de consecințele nulității contractului și că le acceptă, se poate dovedi insuficientă. Banca poate argumenta că consumatorul nu era pe deplin conștient de drepturile sale atunci când a făcut declarația.

- 43 În al treilea rând, este, de asemenea, contrar principiului echivalenței să se presupună că numai în momentul în care consumatorul face declarația menționată mai sus, acțiunea sa în rambursarea plăților nedatorate devine exigibilă și numai atunci consumatorul devine îndreptățit la dobânzi legale de întârziere din partea comerciantului. Mai exact, în situații similare, o cerere de rambursare a plăților nedatorate devine exigibilă deja după depunerea unei solicitări de plată, fără a fi necesară depunerea unei declarații valide. Pe de altă parte, acest punct de vedere are drept consecință faptul că dreptul la dobânzi este limitat în mod considerabil în timp, astfel încât imposibilitatea consumatorului de a utiliza suma de bani care îi este datorată și deprecierea valorii acesteia din cauza inflației nu sunt compensate în niciun fel, ceea ce încalcă articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 și principiul efectivității. În plus, comerciantul nu suportă consecințele negative ale întârzierii rambursării sumelor de bani datorate consumatorului și ale prelungirii unei eventuale acțiuni în instanță, ceea ce nu îndeplinește obiectivul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13.
- 44 În al patrulea rând, opinia potrivit căreia, pe de o parte, contractul de credit este nul deoarece conține clauze contractuale abuzive, dar, pe de altă parte, consumatorul nu poate obține de la bancă rambursarea integrală a ratelor de credit este, de asemenea, contrară dispozițiilor Directivei 93/13. În cazul în care un contract este nul din cauza unui alt temei juridic, părțile au dreptul de a recupera toate prestațiile, fără nicio limitare a cuantumului acestora și, prin urmare, aplicarea unei astfel de limitări în cazul consumatorului este contrară principiului echivalenței. În plus, o reducere a cuantumului creanței datorate consumatorului nu îndeplinește cerința prevăzută la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 și face ca protecția oferită consumatorului să fie fragmentară. În cele din urmă,

consecința este că, din punctul de vedere al fluxurilor de numerar dintre părți, situația este analogă cu cea în care părțile ar fi încheiat un contract valid în temeiul căruia banca obține un profit. Prin urmare, comerciantul obține venituri dintr-un contract care este nul deoarece conține clauze contractuale abuzive, ceea ce este contrar principiului efectivității.

DOCUMENT DE LUCRU